

EXPUNERE DE MOTIVE

la proiectul de lege privind reorganizarea Institutului pentru Studiarea Revoluției Române din Decembrie 1989 și înființarea Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989

I. Contextul legislativ și instituțional actual

Institutul Revoluției Române din Decembrie 1989 a fost înființat prin Legea nr. 556/2004 privind înființarea Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, ca instituție publică de interes național, cu personalitate juridică, având ca obiect de activitate analiza științifică a premiselor, desfășurării și efectelor Revoluției Române din Decembrie 1989, în vederea realizării unei imagini documentate, obiective și cuprinzătoare asupra acestui moment cardinal al istoriei recente.

Legea de înființare a stabilit statutul juridic al Institutului ca instituție publică de interes național, cu sediul în municipiul București, finanțată de la bugetul de stat și organizată cu organe de conducere specifice – Colegiul național și Consiliul științific, precum și cu un aparat de specialitate pentru cercetare, documentare și activitate editorială.

Ulterior, prin acte normative succesive, au fost aduse modificări regimului juridic al Institutului, inclusiv prin ordonanțe de urgență care au vizat restructurarea sau chiar desființarea acestuia, în contextul unor evaluări critice privind eficiența sa instituțională și relevanța activității raportat la resursele bugetare utilizate.

În plan public, Institutul a fost frecvent criticat pentru raportul dezechilibrat între cheltuielile de personal și activitatea științifică efectivă, pentru vizibilitatea redusă a rezultatelor cercetării și pentru insuficienta deschidere către mediul educațional, societatea civilă și noile generații. Din analiza execuțiilor bugetare și a dezbaterilor parlamentare rezultă că ponderea cheltuielilor de personal a depășit semnificativ cheltuielile alocate programelor de cercetare, editorialelor și proiectelor educaționale, ceea ce a alimentat percepția unei instituții supradimensionate administrativ în raport cu impactul public real.

În același timp, tematica Revoluției Române din Decembrie 1989 rămâne una de interes major pentru societatea românească, atât din perspectiva consolidării memoriei colective, cât și din perspectiva educației civice, a înțelegerii tranziției democratice și a prevenirii manipulării și rescrierii abuzive a trecutului recent.

Din punct de vedere juridic, regimul Institutului este stabilit printr-un act legislativ primar (Legea nr. 556/2004), astfel încât orice măsură de reorganizare, transformare sau desființare trebuie adoptată prin lege, cu respectarea principiului simetriei actelor juridice, consacrat de art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Parlamentul României, în temeiul art. 61 alin. (1) din Constituție, în calitate de unică autoritate legiuitoare, și al art. 73 alin. (3) lit. t), are competența de a stabili prin lege organică regimul general al instituțiilor publice, în măsura în care organizarea

acestora este legată de domenii rezervate legii organice sau se impune consacrarea lor prin lege, având în vedere importanța socială și simbolică a misiunii asumate.

În acest context, opțiunea pentru o reorganizare legislativă – și nu pentru o simplă intervenție punctuală asupra unor dispoziții – este conformă atât cu exigențele de tehnică legislativă, cât și cu importanța temei: memoria Revoluției Române ca moment fondator al democrației constituționale.

II. Necesitatea și oportunitatea reorganizării

Reorganizarea Institutului în Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 răspunde unei duble necesități: pe de o parte, corectarea disfuncționalităților instituționale și bugetare constatate în timp; pe de altă parte, adaptarea misiunii instituției la nevoile unei societăți democratice mature, integrate în spațiul european.

În primul rând, este necesară eficientizarea utilizării fondurilor publice și a resursei umane. Structura existentă s-a dovedit insuficient de flexibilă, cu o pondere ridicată a cheltuielilor administrative și de personal, în raport cu activitățile de cercetare, arhivare și educație. În condițiile în care resursele bugetare sunt limitate, remedierea acestui dezechilibru este un obiectiv legitim de politică publică.

Transformarea Institutului într-o agenție publică autonomă, cu o organigramă clară și cu un număr redus, dar bine structurat de posturi, permite o repartizare rațională a resurselor, punând accentul pe direcțiile cu valoare adăugată: cercetare științifică, arhivare și digitalizare, programe educaționale, cooperare internațională.

În al doilea rând, este necesară clarificarea rolului instituțional. De-a lungul timpului, în absența unui cadru normativ modern și detaliat, a existat un amestec de funcții – cercetare, reprezentare simbolică, administrație de patrimoniu – care a îngreunat formularea unor obiective strategice măsurabile și controlabile. Proiectul de lege propune o definiție clară a obiectului de activitate și a atribuțiilor Agenției, structurate în jurul unor piloni bine delimitați: cercetare istorică, memorie și educație civică, arhive și documentare, relații internaționale și cooperare interinstituțională.

În al treilea rând, reglementarea propusă urmărește alinierea la modele instituționale deja testate în spațiul european. State precum Polonia sau Cehia au creat instituții specializate, cu autonomie și misiuni clar definite în domeniul memoriei istorice: Institutul Memoriei Naționale (Instytut Pamięci Narodowej – IPN) în Polonia, instituit prin lege specială și însărcinat cu cercetarea, arhivarea și educația privind regimurile totalitare, sau Institutul pentru Studiarea Regimurilor Totalitare din Cehia, creat prin act legislativ în anul 2007, cu competențe în privința documentării și evaluării regimurilor nazist și comunist și a arhivelor serviciilor de securitate.

În România, funcționează deja Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICMER), structură guvernamentală cu rol de analiză științifică a regimului comunist și de valorificare a memoriei exilului, subordonată Guvernului și coordonată de Primul-ministru.

Practica acestor instituții confirmă utilitatea unor organisme specializate, autonome, cu misiune clară în gestionarea memoriei istorice, în colaborare cu mediul academic și cu sistemul educațional.

În al patrulea rând, reorganizarea este necesară pentru adaptarea la nevoile societății contemporane: acces deschis la arhive, digitalizare, resurse educaționale moderne, parteneriate cu școli, universități, muzee, organizații civice. Generațiile tinere au nevoie de instrumente accesibile și credibile pentru a înțelege Revoluția din 1989 și implicațiile ei pentru democrația actuală. O instituție rigidă, slab conectată la aceste realități, riscă să devină irelevantă.

Nu în ultimul rând, proiectul răspunde nevoii de a combate dezinformarea și manipularea istoriei recente. Într-un context în care interpretările distorsionate ale Revoluției din Decembrie 1989 pot fi folosite pentru polarizare socială sau relativizarea crimelor regimului totalitar, existența unei instituții publice credibile, cu mandat expres de cercetare și educație, devine o garanție a protejării memoriei colective și a consolidării culturii democratice.

III. Principalele soluții propuse prin proiectul de lege

Proiectul de lege propune o reformă coerentă, structurată pe câteva axe esențiale, care se reflectă în arhitectura sa normativă.

1. Reorganizarea Institutului și statutul Agenției

Proiectul prevede transformarea Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 în Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, instituție publică autonomă, cu personalitate juridică, cu sediul în municipiul București și aflată sub control parlamentar. Se menține continuitatea juridică – Agenția fiind succesoarea în drepturi și obligații a Institutului –, dar se redefineste misiunea și structura instituțională, pentru a corespunde standardelor actuale de eficiență, transparență și responsabilitate publică.

Obiectul de reglementare este formulat clar, iar scopul Agenției este definit în termeni de protejare, cercetare, promovare și transmitere a memoriei Revoluției Române din Decembrie 1989, ca patrimoniu istoric, civic și moral fundamental al statului român.

2. Organizare și guvernanță instituțională

Proiectul consacră o conducere monocefală, printr-un președinte numit de Parlament pentru un mandat de 4 ani, cu posibilitatea reînnoirii o singură dată, ceea ce asigură atât stabilitate, cât și limitarea concentrării excesive de putere. Președintele are calitatea de ordonator principal de credite și reprezintă Agenția în raport cu terții, având obligația de a prezenta anual Parlamentului un raport de activitate care se publică, în mod transparent, pe site-ul instituției.

Activitatea științifică este coordonată de un Consiliu Științific pluralist, format din 7 membri: 2 desemnați de Academia Română, 2 desemnați de universități publice acreditate, 2 desemnați de organizații legal constituite ale revoluționarilor și 1 propus de președintele Agenției. Membrii au mandat de 4 ani, fără posibilitate de reînnoire,

ceea ce limitează riscul de captură instituțională și asigură o rotație sănătoasă a expertizei.

Consiliul Științific are un rol clar în avizarea programelor științifice, a strategiei instituționale și a politicii editoriale, precum și în evaluarea parteneriatelor academice și internaționale, garantând calitatea și integritatea activității de cercetare.

Organizarea internă a Agenției este structurată pe direcții principale (cercetare și arhivare, educațional-muzeală, juridico-documentară, administrativ-financiară), organigrama detaliată fiind aprobată prin hotărâre a Parlamentului, la propunerea președintelui, cu avizul Consiliului Științific, numărul maxim de posturi fiind stabilit prin Regulamentul de organizare și funcționare, cu avizul comisiei parlamentare permanente comune.

3. Finanțare și resurse

Capitolul dedicat finanțării stabilește că Agenția este finanțată de la bugetul de stat, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului, cu respectarea strategiei fiscal-bugetare și a legii anuale a bugetului de stat. Președintele, în calitate de ordonator principal de credite, elaborează proiectul de buget al Agenției și îl transmite SGG în vederea includerii în proiectul legii bugetului de stat.

Se prevăd și surse extrabugetare legale (donații, sponsorizări, granturi, fonduri europene, venituri din activități științifice, editoriale sau educaționale), cu mențiunea expresă că acestea nu pot afecta independența științifică și administrativă a Agenției și că instituția nu poate desfășura activități comerciale generatoare de profit. Execuția bugetară este supusă controlului Curții de Conturi, iar situațiile financiare și raportul privind utilizarea fondurilor se publică și se transmit comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5 din proiectul de lege, care le analizează și poate formula recomandări sau observații, în condițiile regulamentelor parlamentare.

4. Control parlamentar și transparență

Agenția se află sub controlul unei comisii parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5 din proiectul de lege și constituită potrivit regulamentelor celor două Camere ale Parlamentului.

Comisia comună exercită un control parlamentar de fond, prin analiza raportului anual de activitate și a raportărilor financiare ale Agenției, prin posibilitatea audierii președintelui, prin solicitarea de documente și informații relevante, precum și prin monitorizarea aplicării dispozițiilor legii.

Controlul parlamentar este conceput ca un mecanism de supraveghere democratică, nu de ingerință în decizia științifică sau în gestiunea curentă, respectând principiul autonomiei instituționale și al separației puterilor în stat.

5. Regimul patrimoniului și al arhivelor

Proiectul prevede transferul patrimoniului, arhivelor, colecțiilor documentare și al tuturor drepturilor și obligațiilor Institutului către Agenție, pe bază de protocol de predare-primire, într-un termen determinat, cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal, regimul informațiilor clasificate și regimul juridic al arhivelor istorice.

Prin aceste dispoziții se asigură continuitatea custodiei documentelor și protejarea patrimoniului memorial, evitându-se orice risc de degradare, pierdere sau dispersie a arhivelor Revoluției.

6. Regimul personalului și perioada de tranziție

Regimul personalului este reglementat în mod previzibil: personalul Institutului este supus unei proceduri de evaluare profesională, stabilită prin Regulamentul de organizare și funcționare, iar persoanele care îndeplinesc criteriile de competență, integritate și performanță sunt preluate și reîncadrate în cadrul Agenției, cu menținerea vechimii și a drepturilor salariale.

Pentru personalul care nu îndeplinește criteriile de evaluare, proiectul trimite la regimul general aplicabil personalului contractual și funcționarilor publici, asigurând respectarea drepturilor conferite de legislația muncii și a funcției publice și evitând soluții arbitrare.

Perioada de tranziție este corelată cu intrarea în vigoare a legii bugetului de stat pentru anul 2026, moment de la care Agenția își începe efectiv activitatea. Până la această dată, Institutul funcționează în regim tranzitoriu, sub coordonarea unei persoane desemnate de comisia parlamentară permanentă comună a Senatului și Camerei Deputaților, în termenii prevăzuți de proiectul de lege, fiind finalizate procedurile de evaluare a personalului, de transfer al patrimoniului și de aprobare a Regulamentului de organizare și funcționare.

7. Abrogarea expresă și corelări legislative

La data începerii activității Agenției se abrogă Legea nr. 556/2004 privind înființarea Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, precum și orice alte dispoziții contrare sau care reglementează atribuții și structuri specifice Institutului.

Această soluție respectă principiul clarității și coerenței legislației și evită suprapunerile normative.

IV. Compatibilitatea cu prevederile constituționale și cu legislația incidentă

Proiectul de lege este conceput în conformitate cu exigențele constituționale privind statul de drept, supremația Constituției și a legii, claritatea și previzibilitatea normei juridice (art. 1 alin. (3) și (5) din Constituție).

Competența Parlamentului de a adopta o asemenea reglementare decurge din rolul său de unică autoritate legiuitoare (art. 61 alin. (1)) și din art. 73 privind categoriile de

legi, în condițiile în care actul normativ reorganizează o instituție publică înființată prin lege și stabilește raporturi juridice de drept public.

Regimul personalului este conform cu art. 16 (egalitatea în drepturi) și art. 41 (dreptul la muncă), în sensul că evaluarea și preluarea se realizează pe criterii obiective, stabilite prin regulament, cu respectarea drepturilor deja câștigate și fără discriminări nejustificate între categorii de salariați aflați în situații comparabile.

În ceea ce privește tehnica legislativă, proiectul respectă prevederile Legii nr. 24/2000:

- respectă principiul simetriei actelor normative, reorganizarea având loc prin lege și abrogând explicit Legea nr. 556/2004;

- evită paralelismele legislative, înlocuind reglementarea anterioară cu un nou cadru complet și coerent;

- consacră capitole distincte pentru dispoziții generale, organizare și funcționare, finanțare, organizare științifică, dispoziții tranzitorii și finale;

- utilizează o structură logică și unitară a articolelor, facilitând interpretarea și aplicarea.

Proiectul este compatibil cu legislația privind finanțele publice și responsabilitatea fiscal-bugetară, întrucât nu creează o nouă categorie de cheltuieli permanente neacoperite și nu introduce excepții de la regulile generale de control și raportare. De asemenea, respectă normele privind arhivele, informațiile clasificate și protecția datelor cu caracter personal, prin trimitere la reglementările speciale aplicabile acestor domenii.

V. Impactul socio-economic, bugetar și instituțional. Avize

Impactul financiar al reglementării este unul controlat și predictibil. Agenția se finanțează de la bugetul de stat, în limitele aprobate prin legea bugetului, fără a crea noi obligații bugetare automate. Reorganizarea are ca obiectiv declarat reducerea cheltuielilor administrative redundante și reorientarea resurselor către programe și proiecte cu impact științific, educațional și civic.

Impactul socio-economic este pozitiv, prin:

- creșterea accesului publicului la informații credibile despre Revoluția din 1989;
- dezvoltarea de resurse educaționale și programe destinate elevilor și studenților;
- întărirea coeziunii sociale prin valorizarea unui moment fondator al democrației românești;

- consolidarea rezilienței societății în fața dezinformării și a instrumentalizării politice a trecutului.

Impactul instituțional se manifestă printr-o mai bună cooperare între Agenție, Ministerul Educației, Ministerul Culturii, instituțiile de arhivă, alte institute de cercetare (inclusiv IICCMER) și organizațiile societății civile, în logica unui ecosistem al memoriei istorice coerent și coordonat.

În cursul procedurii legislative, se vor solicita avizele prevăzute de lege, inclusiv:

- avizul Consiliului Legislativ, pentru conformitatea cu normele de tehnică legislativă;

- avizul Consiliului Economic și Social, în măsura în care se apreciază că proiectul are relevanță pentru domeniile de competență ale acestuia;
- avizul Ministerului Finanțelor, privind încadrarea în strategia fiscal-bugetară;
- punctul de vedere al Secretariatului General al Guvernului, având în vedere rolul său în asigurarea finanțării;
- avize sau puncte de vedere ale Ministerului Educației, Ministerului Culturii și Ministerului Justiției, în aspectele ce privesc educația, patrimoniul cultural și regimul juridic al arhivelor.

VI. Considerații finale

Reorganizarea Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 în Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 reprezintă o măsură necesară, proporțională și oportună, fundamentată atât pe analiza situației existente, cât și pe bunele practici europene în domeniul instituționalizării memoriei istorice.

Proiectul de lege propune un cadru normativ clar, coerent și previzibil, care:

- asigură continuitatea misiunii de cercetare și protejare a memoriei Revoluției;
- modernizează structura instituțională și mecanismele de guvernanță;
- responsabilizează utilizarea fondurilor publice;
- întărește controlul parlamentar și transparența;
- garantează respectarea drepturilor personalului în procesul de reorganizare;
- consolidează rolul statului în protejarea adevărului istoric privind Revoluția din Decembrie 1989.

Adoptarea prezentului proiect de lege nu este doar o intervenție administrativă, ci o decizie de politică publică prin care statul român își reafirmă angajamentul de a păstra, proteja și transmite generațiilor viitoare memoria Revoluției ca fundament al democrației constituționale și al statului de drept.

INIȚIATOR

Senator VELA Gheorghe

CAMERA DEPUTAȚILOR

PROIECT DE LEGE

privind reorganizarea Institutului pentru Studierea Revoluției Române
din Decembrie 1989 și înființarea
Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989

Parlamentul României adoptă prezenta lege,

având în vedere necesitatea consolidării memoriei Revoluției Române din Decembrie 1989 ca moment fondator al democrației, precum și necesitatea reorganizării Institutului pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989, în vederea eficientizării activității și a adaptării cadrului său de funcționare la standardele instituționale actuale.

CAPITOLUL I – Dispoziții generale**Art. 1 – Obiectul reglementării**

(1) Prezenta lege reglementează reorganizarea Institutului pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989, înființat prin Legea nr. 556/2004, prin transformarea acestuia în Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, instituție publică cu personalitate juridică, aflată sub controlul Parlamentului României.

(2) Reorganizarea se realizează cu continuitatea personalității juridice a Institutului, Agenția devenind succesoarea acestuia în toate drepturile și obligațiile, în condițiile prezentei legi.

(3) Agenția preia, prin efectul legii și pe baza protocolului de predare-primire, patrimoniul, arhivele, contractele, proiectele în derulare, drepturile și obligațiile Institutului, precum și orice alte situații juridice active sau pasive existente la data intrării sale în funcțiune.

Art. 2 – Scopul Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989

Agenția are ca scop protejarea, cercetarea științifică, conservarea, valorificarea și transmiterea memoriei Revoluției Române din Decembrie 1989, ca patrimoniu istoric, civic și moral al statului român, prin documentarea riguroasă a evenimentelor, administrarea și dezvoltarea arhivelor dedicate, promovarea educației civice și susținerea inițiativelor de cunoaștere publică a semnificației Revoluției.

Art. 3 – Definirea unor termeni

În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

1. **Revoluția Română din Decembrie 1989** – totalitatea evenimentelor, manifestațiilor și acțiunilor populare și militare desfășurate în perioada 16–25 decembrie 1989, care au condus la înlăturarea regimului comunist și începutul tranziției spre democrație;
2. **Memoria Revoluției** – procesul colectiv și instituțional de conservare, interpretare, transmitere și valorificare a semnificației Revoluției Române în spațiul public, cultural și educațional;

3. **Agenția** – Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, instituția publică reorganizată prin prezenta lege, succesoarea juridică a Institutului pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989;
4. **Consiliul Științific** – organism colegial format din specialiști în istorie, științe politice, drept și studii revoluționare, cu rol de avizare, orientare și validare academică a activității Agenției;
5. **Comisia parlamentară competentă** – Comisia parlamentară permanentă comună a Senatului și Camerei Deputaților, constituită potrivit regulamentelor celor două Camere, care include reprezentanți ai comisiilor permanente cu competențe în domeniile drepturilor omului, egalității de șanse, cultelor și minorităților, respectiv cercetarea abuzurilor, combaterea corupției și petiții;
6. **Arhive ale Revoluției** – totalitatea documentelor, înregistrărilor video și audio, fotografiilor, corespondenței, documentelor oficiale sau personale referitoare la evenimentele din decembrie 1989, aflate în custodia instituțiilor publice sau private, inclusiv documentele clasificate, gestionate potrivit Legii nr. 182/2002 și normelor incidente;
7. **Patrimoniu al Agenției** – totalitatea bunurilor mobile și imobile, titlurilor, drepturilor și obligațiilor deținute de Institutul pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989 și preluate de Agenție prin efectul prezentei legi, precum și bunurile dobândite ulterior, potrivit legii;
8. **Organizații de revoluționari** – asociațiile, fundațiile și uniunile legal constituite, recunoscute oficial potrivit legislației privind acordarea titlurilor și certificatelor pentru participării la Revoluția Română din Decembrie 1989;
9. **Materiale educaționale memoriale** – resurse didactice, manuale, broșuri, ghiduri, platforme digitale, expoziții și orice alte materiale destinate promovării valorilor Revoluției în sistemul de învățământ și în societate;
10. **Cercetare istorică științifică** – activitatea metodologică și academică de colectare, analiză, interpretare și publicare a surselor primare și secundare referitoare la Revoluția Română din Decembrie 1989;
11. **Personal al Agenției** – totalitatea persoanelor încadrate în cadrul Agenției pe baza contractelor individuale de muncă sau, după caz, a raporturilor de serviciu, potrivit legislației muncii și legislației aplicabile personalului din instituțiile publice;
12. **Regulament de organizare și funcționare** – actul intern adoptat potrivit prezentei legi, prin care se stabilesc structura organizatorică, atribuțiile compartimentelor, numărul de posturi și regulile de funcționare internă ale Agenției;
13. **Plan anual de activitate** – documentul programatic prin care Agenția stabilește obiectivele, programele, acțiunile și resursele necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor sale, în concordanță cu prioritățile stabilite de Consiliul Științific și cu direcțiile stabilite de Parlament;
14. **Raport anual de activitate** – documentul prin care Agenția prezintă Parlamentului rezultatele activității sale, execuția bugetară, modul de realizare a obiectivelor stabilite și indicatorii de performanță;

15. Control parlamentar – totalitatea activităților de analiză, evaluare, monitorizare și control exercitate de comisiile parlamentare competente asupra modului de funcționare, gestionare și îndeplinire a atribuțiilor Agenției, potrivit prezentei legi și regulamentelor celor două Camere ale Parlamentului.

Art. 4 – Domeniul de aplicare

Prezenta lege se aplică tuturor activităților desfășurate de Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, instituțiilor și autorităților publice implicate în transferul patrimoniului și arhivelor, precum și raporturilor juridice dintre Agenție și persoanele fizice sau juridice cu care aceasta colaborează, în limitele atribuțiilor stabilite prin prezenta lege.

CAPITOLUL II – Organizare și funcționare

Art. 5 – Statutul juridic

Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 este instituție publică autonomă, cu personalitate juridică, finanțată de la bugetul de stat, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului, și se află sub controlul Comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5, potrivit prezentei legi.

Art. 6 – Sediul și patrimoniul

(1) Sediul Agenției este în municipiul București.

(2) Patrimoniul Agenției este constituit din bunurile mobile și imobile aflate în domeniul public sau privat al statului, preluate de la Institutul pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989 prin protocol de predare-primire, în condițiile prezentei legi.

(3) Agenția exercită dreptul de administrare asupra bunurilor din patrimoniul său, potrivit legislației privind proprietatea publică și regimul juridic al bunurilor din domeniul public și privat al statului.

(4) Bunurile aflate în folosință, concesiune, închiriere sau în orice altă formă legală de exploatare la data reorganizării se preiau de Agenție în aceleași condiții juridice, până la încetarea sau modificarea acestora potrivit legii.

(5) Arhivele, documentele, inclusiv documentele clasificate, precum și bazele de date și resursele digitale ale Institutului sunt preluate integral de Agenție, în condițiile legii privind protecția informațiilor clasificate.

(6) Agenția poate primi, în condițiile legii, în administrare sau folosință, bunuri mobile sau imobile necesare desfășurării activității sale.

Art. 7 – Conducerea Agenției

(1) Agenția este condusă de un președinte, numit prin hotărâre a Parlamentului României, la propunerea comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5 din prezenta lege, pentru un mandat de 4 ani, cu posibilitatea reînnoirii o singură dată.

(2) Pentru numirea în funcția de președinte sunt necesare:

a) studii universitare de licență;

- b) experiență profesională relevantă de minimum 7 ani în domeniul cercetării istorice, administrației publice, științelor politice, dreptului, studiilor de securitate, programelor culturale sau educaționale;
- c) integritate profesională și reputație neștirbită în domeniul de activitate;
- d) absența oricărei hotărâri judecătorești definitive privind fapte de corupție, fals sau abuz în serviciu.

(3) Funcția de președinte este incompatibilă cu:

- a) calitatea de membru în organele de conducere ale partidelor politice;
- b) orice funcție de demnitate publică, alta decât cea obținută prin numirea prevăzută la alin. (1);
- c) exercitarea oricărei activități publice sau private care generează conflict de interese sau afectează imparțialitatea funcției.

(4) În exercitarea atribuțiilor, președintele are calitatea de ordonator principal de credite și reprezintă Agenția în raporturile cu persoanele fizice, juridice și instituțiile publice sau private.

(5) În cazul vacanței funcției sau al imposibilității temporare de exercitare a atribuțiilor, președintele este înlocuit de persoana desemnată prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției, până la numirea unui nou președinte.

(6) Președintele poate fi revocat de Parlament, la propunerea Comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5, în următoarele situații:

- a) încălcarea gravă sau repetată a dispozițiilor legale ori a atribuțiilor stabilite prin prezenta lege;
- b) neprezentarea raportului anual de activitate;
- c) constatarea unor incompatibilități sau conflicte de interese;
- d) afectarea reputației instituției prin fapte sau declarații publice contrare obligațiilor funcției;
- e) condamnarea definitivă pentru săvârșirea unei infracțiuni.

(7) Președintele prezintă anual, până la data de 31 martie, un raport detaliat de activitate Parlamentului, raport care se publică pe site-ul instituției.

Art. 8 – Funcțiile de conducere ale Agenției

(1) Conducerea Agenției este asigurată de președinte, în condițiile prevăzute la art. 7.

(2) Președintele coordonează activitatea tuturor direcțiilor și compartimentelor din cadrul Agenției și exercită conducerea operativă a acesteia.

(3) Structura direcțiilor și atribuțiile acestora se stabilesc prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției.

Art. 9 – Statutul personalului Agenției

(1) Personalul Agenției este format din personal contractual, încadrat potrivit legislației muncii și legislației aplicabile instituțiilor publice finanțate de la bugetul de stat.

(2) Personalul de specialitate din cadrul Agenției se angajează prin concurs sau examen, în condițiile legii, pe baza criteriilor de competență profesională, integritate și experiență în domeniile relevante pentru activitatea instituției.

(3) Personalul Agenției are drepturile și obligațiile prevăzute de Codul muncii, de legislația privind sănătatea și securitatea în muncă, precum și de alte acte normative aplicabile instituțiilor publice.

(4) Atribuțiile fiecărei funcții se stabilesc prin fișele de post aprobate de președinte și detaliate în Regulamentul de organizare și funcționare.

(5) În cazul reorganizării interne, președintele are obligația de a respecta drepturile personalului prevăzute de legislația privind relațiile de muncă și protecția salariaților în situații de restructurare sau modificare a activității instituției.

Art. 10 – Numărul maxim de posturi

(1) Numărul maxim de posturi din cadrul Agenției se stabilește prin Regulamentul de organizare și funcționare, cu avizul Comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5.

(2) Numărul de posturi se încadrează în limita fondurilor aprobate anual prin bugetul de stat.

(3) Modificarea numărului de posturi se poate face numai cu respectarea procedurii prevăzute la alin. (1).

(4) În limita numărului de posturi aprobat, președintele stabilește structura efectivă a direcțiilor și compartimentelor.

Art. 11 – Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției

(1) Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției se elaborează de președinte în termen de 60 de zile de la numirea sa în funcție.

(2) Regulamentul prevăzut la alin. (1) se avizează de Consiliul Științific și se aprobă prin hotărâre a Parlamentului.

(3) Regulamentul stabilește structura organizatorică, atribuțiile direcțiilor și compartimentelor, numărul maxim de posturi, procedurile administrative interne, mecanismele de coordonare a activității și modul de înlocuire a președintelui în caz de absență temporară.

(4) Orice modificare ulterioară a Regulamentului se realizează potrivit procedurii prevăzute la alin. (1) și (2).

Art. 12 – Structura organizatorică

(1) Agenția își organizează activitatea pe direcții și compartimente, în funcție de domeniile de competență prevăzute de prezenta lege.

(2) În cadrul Agenției funcționează următoarele direcții principale:

- a) Direcția de Cercetare și Arhivare Istorică;
- b) Direcția Educațională și Muzeală;
- c) Direcția Juridico-Documentară;
- d) Direcția Administrativ-Financiară.

(3) Structura organizatorică detaliată, atribuțiile direcțiilor și ale compartimentelor se stabilesc prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției.

(4) Organigrama Agenției se aprobă prin hotărâre a Parlamentului, la propunerea președintelui Agenției, cu avizul Consiliului Științific.

Art. 13 – Atribuțiile Agenției

Agenția îndeplinește, în limitele competențelor sale legale, următoarele atribuții principale:

- a) desfășoară activități de cercetare științifică privind Revoluția Română din Decembrie 1989, inclusiv colectarea, analiza, interpretarea și publicarea surselor istorice relevante;
- b) identifică, preia, conservă, digitalizează, arhivează și valorifică documente, mărturii, materiale audiovizuale și alte categorii de surse referitoare la Revoluție, cu respectarea legislației privind informațiile clasificate și protecția datelor;
- c) administrează și dezvoltă Arhiva Revoluției, asigură accesul publicului la documente, în condițiile legii, și colaborează cu instituțiile de profil pentru protejarea patrimoniului documentar;
- d) realizează programe educaționale, expoziții, proiecte muzeale, resurse didactice și materiale memoriale destinate promovării valorilor Revoluției în sistemul de învățământ și în spațiul public;
- e) publică lucrări științifice, rapoarte anuale, studii, volume, analize și materiale cu caracter documentar sau educațional, pe suport tipărit și digital;
- f) inițiază, dezvoltă și coordonează proiecte și parteneriate cu instituții publice și private, din țară și din străinătate, în domeniul cercetării istorice, arhivării și educației civice;
- g) promovează și susține integrarea tematicii Revoluției Române în programele educaționale, culturale și memoriale ale instituțiilor de învățământ și ale autorităților publice;
- h) oferă expertiză de specialitate autorităților publice, instituțiilor academice, mass-mediei și altor entități interesate, la solicitarea acestora;
- i) elaborează și susține propuneri de politici publice, inițiative legislative și recomandări instituționale privind protejarea, conservarea și valorizarea memoriei Revoluției;
- j) sprijină accesul la documentele și arhivele relevante pentru cercetarea Revoluției, în cooperare cu instituțiile deținătoare, potrivit legii;
- k) organizează conferințe, simpozioane, ateliere de lucru, programe științifice și activități comemorative cu relevanță pentru memoria Revoluției;
- l) asigură gestionarea bazei de date privind mărturiile orale, documentele istorice, arhivele și producțiile științifice generate în cadrul Agenției;
- m) îndeplinește orice alte atribuții stabilite prin legi speciale, hotărâri ale Parlamentului, precum și prin Regulamentul de organizare și funcționare.

Art. 14 – Atribuțiile Comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților

(1) Controlul parlamentar asupra activității Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 se exercită prin Comisia parlamentară permanentă comună a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5 din prezenta lege, constituită potrivit regulamentelor celor două Camere ale Parlamentului.

(2) Senatul și Camera Deputaților desemnează, potrivit regulamentelor proprii, membrii comisiei parlamentare permanente comune prevăzute la alin. (1).

(3) Comisia parlamentară permanentă comună exercită controlul parlamentar prin analiza rapoartelor anuale de activitate și a execuției bugetare, prin solicitarea de documente și informații relevante, precum și prin organizarea de audieri, în condițiile regulamentare.

(4) Până la începerea efectivă a activității Agenției, comisia parlamentară permanentă comună monitorizează aplicarea măsurilor de reorganizare instituțională, inclusiv etapa de preluare a patrimoniului și de elaborare a Regulamentului de organizare și funcționare.

(5) În perioada tranzitorie prevăzută la alin. (4), președinții celor două Camere sau, după caz, președinții comisiei parlamentare permanente comune pot desemna, prin act comun, o persoană cu rol de coordonare tehnică a activităților administrative necesare operaționalizării Agenției, fără exercitarea atribuțiilor executive ale acesteia.

(6) Comisia parlamentară permanentă comună își exercită atribuțiile în limitele prevăzute de prezenta lege și cu respectarea dispozițiilor regulamentelor Senatului și Camerei Deputaților.

CAPITOLUL III - Finanțarea și resursele Agenției

Art. 15 – Finanțarea de la bugetul de stat

(1) Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 este finanțată de la bugetul de stat, prin bugetul Secretariatului General al Guvernului, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație.

(2) Finanțarea Agenției se realizează cu încadrare în strategia fiscal-bugetară multianuală și în limitele prevăzute de legea anuală a bugetului de stat.

Art. 16 – Ordonatorul principal de credite și procedura bugetară

(1) Președintele Agenției are calitatea de ordonator principal de credite.

(2) Președintele elaborează proiectul bugetului anual al Agenției, pe care îl transmite Secretariatului General al Guvernului, în vederea includerii în proiectul legii bugetului de stat.

(3) Execuția bugetară a Agenției este supusă controlului Curții de Conturi, în condițiile legii.

Art. 17 – Venituri extrabugetare

(1) Agenția poate realiza venituri extrabugetare în condițiile legii, provenite din:

- a) donații, sponsorizări, legate, contribuții nerambursabile și granturi;
- b) venituri din activități științifice, editoriale, educaționale sau din valorificarea publicațiilor proprii;
- c) fonduri europene, fonduri externe nerambursabile și alte surse legal constituite.

(2) Veniturile extrabugetare se utilizează pentru realizarea programelor Agenției, pentru activități curente și pentru proiecte de dezvoltare instituțională, fără a genera obligații bugetare permanente.

(3) Acceptarea donațiilor și sponsorizărilor nu poate afecta independența științifică, editorială sau administrativă a Agenției.

Art. 18 – Achiziții publice, investiții și raportare financiară

(1) Agenția realizează investiții și achiziții publice potrivit legislației în vigoare privind achizițiile publice, finanțele publice și responsabilitatea fiscal-bugetară.

(2) Situațiile financiare anuale și raportul privind utilizarea fondurilor se publică pe site-ul instituției și se transmit Comisiei parlamentare permanente comune a Senatului și Camerei Deputaților, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5.

(3) Comisia parlamentară permanentă comună, astfel cum este definită la art. 3 pct. 5, analizează documentele prevăzute la alin. (2) în termen de 60 de zile și poate formula recomandări sau sesizări, potrivit regulamentelor parlamentare.

CAPITOLUL IV – Organizarea științifică (Consiliul Științific)

Art. 19 – Constituirea și rolul Consiliului Științific

(1) În cadrul Agenției funcționează Consiliul Științific, organism colegial de specialitate, autonom în adoptarea deciziilor de natură științifică.

(2) Consiliul Științific are rolul de a orienta, evalua și valida activitatea de cercetare, documentare, arhivare și educație memorială desfășurată de Agenție.

(3) Consiliul Științific contribuie la asigurarea calității științifice a programelor Agenției, garantează respectarea principiilor metodologice și etice ale cercetării și susține dezvoltarea unei abordări riguroase și echilibrate privind studiul Revoluției Române din Decembrie 1989.

(4) Consiliul Științific funcționează potrivit prevederilor prezentei legi și ale Regulamentului de organizare și funcționare al Agenției.

Art. 20 – Componenta și procedura de numire a Consiliului Științific

(1) Consiliul Științific este format din 7 membri, cu un mandat de 4 ani, care nu poate fi reînnoit.

(2) Componenta Consiliului este următoarea:

- a) 2 membri desemnați de Academia Română;
- b) 2 membri desemnați de universități publice acreditate, prin senatele acestora;
- c) 2 membri desemnați de organizațiile legal constituite ale revoluționarilor;
- d) 1 membru propus de președintele Agenției.

(3) Membrii Consiliului trebuie să îndeplinească cumulativ următoarele criterii:

- a) competență profesională și activitate recunoscută în domeniile istoriei, științelor politice, dreptului, arhivisticii sau studiilor memoriale;
- b) reputație profesională și integritate;
- c) absența unei condamnări penale definitive.

(4) Numirea membrilor Consiliului se face prin decizia președintelui Agenției, după verificarea îndeplinirii criteriilor prevăzute la alin. (3) și prezentarea documentelor de desemnare transmise de instituțiile menționate la alin. (2).

(5) Calitatea de membru al Consiliului este neremunerată, cu excepția eventualei decontări a cheltuielilor de deplasare, în condițiile stabilite prin ROF.

Art. 21 – Incompatibilități, conflicte de interese și încetarea mandatului

(1) Calitatea de membru al Consiliului Științific este incompatibilă cu deținerea unei funcții de conducere într-un partid politic sau a unei funcții publice de demnitate.

(2) Membrii Consiliului nu pot participa la luarea deciziilor în situațiile în care se află într-un conflict de interese, potrivit legislației în vigoare.

(3) Mandatul de membru încetează în următoarele situații:

- a) expirarea duratei mandatului;
- b) demisia;
- c) imposibilitatea exercitării funcției pentru o perioadă mai mare de 6 luni;
- d) încălcarea gravă sau repetată a responsabilităților prevăzute de lege sau de ROF;
- e) condamnarea definitivă pentru o infracțiune.

(4) Vacanța funcției se declară prin decizie a președintelui Agenției, iar procedura de desemnare a unui nou membru se reia conform art. 20.

Art. 22 – Atribuțiile Consiliului Științific

Consiliul Științific are următoarele atribuții:

- a) avizează planul anual de cercetare al Agenției;
- b) avizează programele și proiectele de cercetare, educație, arhivare și valorificare documentară;
- c) aprobă metodologia de cercetare utilizată de Agenție și standardele profesionale aplicabile;
- d) avizează politica editorială, criteriile de publicare și modul de selecție a materialelor științifice;
- e) analizează și avizează parteneriatele academice, naționale și internaționale;
- f) avizează rapoartele științifice ale Agenției și recomandă direcții de dezvoltare;
- g) contribuie la evaluarea profesională a activității de specialitate desfășurate de personalul Agenției;
- h) formulează recomandări privind etica în cercetare și utilizarea surselor istorice;
- i) îndeplinește orice alte atribuții prevăzute în ROF sau stabilite prin deciziile președintelui, cu respectarea caracterului autonom al activității științifice.

Art. 23 – Organizarea și funcționarea Consiliului Științific

- (1) Consiliul Științific își alege un președinte dintre membrii săi, pentru durata mandatului.
- (2) Consiliul se întrunește trimestrial sau ori de câte ori este necesar, la convocarea președintelui Agenției, a președintelui Consiliului sau a unei treimi dintre membrii acestuia.
- (3) Ședințele Consiliului sunt legal constituite în prezența a cel puțin 4 membri.
- (4) Hotărârile se adoptă cu majoritatea voturilor membrilor prezenți.
- (5) Secretariatul tehnic al Consiliului este asigurat de Agenție, prin structura organizatorică stabilită în ROF.
- (6) Modul de desfășurare a activității Consiliului Științific se detaliază prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției.

CAPITOLUL V – Dispoziții tranzitorii

Art. 24 – Regimul juridic al Institutului până la operaționalizarea Agenției

- (1) Institutul pentru Studiarea Revoluției Române din Decembrie 1989 își continuă activitatea în regim tranzitoriu până la data începerii efective a activității Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, potrivit art. 27 alin. (1).
- (2) La data începerii activității Agenției, Institutul se desființează de drept, iar Agenția îi preia calitatea de succesor legal în condițiile prezentei legi.

(3) În perioada tranzitorie, Institutul derulează doar activitățile necesare conservării patrimoniului, administrării documentelor și continuității instituționale.

Art. 25 – Preluarea personalului, patrimoniului și arhivelor

(1) Personalul Institutului pentru Studiarea Revoluției Române din Decembrie 1989 este supus unei proceduri de evaluare profesională stabilite prin Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției, aprobat potrivit art. 26 alin. (2).

(2) Personalul care îndeplinește criteriile de competență, integritate și performanță stabilite prin procedura prevăzută la alin. (1) este preluat și reîncadrat în cadrul Agenției, cu respectarea drepturilor salariale și a vechimii în muncă.

(3) Personalul care nu îndeplinește criteriile de evaluare beneficiază de drepturile și măsurile prevăzute de legislația aplicabilă personalului contractual sau funcționarilor publici, după caz.

(4) Patrimoniul, arhivele, colecțiile documentare, bunurile mobile și imobile, precum și drepturile și obligațiile instituționale ale Institutului se transferă Agenției în termen de 45 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, pe bază de protocol de predare-primire întocmit potrivit legii.

(5) Transferul arhivelor se realizează cu respectarea legislației privind protecția datelor personale, informațiile clasificate și regimul documentelor istorice.

Art. 26 – Aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare și alte măsuri administrative

(1) În termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, președintele Agenției elaborează proiectul Regulamentului de organizare și funcționare, pe care îl supune aprobării Parlamentului.

(2) Regulamentul de organizare și funcționare se aprobă prin hotărâre a Parlamentului și stabilește structura organizatorică, atribuțiile compartimentelor, procedura de evaluare a personalului și normele interne de funcționare ale Agenției.

(3) Comisiile parlamentare competente monitorizează aplicarea prevederilor tranzitorii și pot solicita informări periodice privind stadiul implementării prezentei legi.

Art. 27 – Operaționalizarea Agenției

(1) Agenția pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 își începe activitatea la data intrării în vigoare a Legii bugetului de stat pentru anul 2026.

(2) Până la data menționată la alin. (1), Institutul funcționează în regim tranzitoriu, sub coordonarea unei persoane desemnate de comisiile parlamentare competente, în termen de cel mult 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(3) În perioada tranzitorie se finalizează procedurile de evaluare a personalului, transferul patrimoniului, întocmirea protocolului de predare-primire și elaborarea și aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare.

(4) La data începerii activității Agenției, toate atribuțiile, responsabilitățile și activitățile prevăzute de prezenta lege intră în sarcina acesteia.

CAPITOLUL VI – Dispoziții finale

Art. 28 – Abrogări

(1) La data începerii activității Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989, se abrogă Legea nr. 556/2004 privind înființarea Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.177 din 14 decembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare.

(2) La aceeași dată se abrogă orice alte dispoziții contrare prezentei legi sau care reglementează atribuții, structuri, funcții ori mecanisme specifice Institutului pentru Studierea Revoluției Române din Decembrie 1989.

Art. 29 – Aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare

(1) Regulamentul de organizare și funcționare al Agenției pentru Memoria Revoluției Române din Decembrie 1989 se aprobă prin hotărâre a Parlamentului, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

(2) Regulamentul stabilește structura organizatorică, atribuțiile compartimentelor, procedurile administrative, procedura de evaluare a personalului prevăzută la art. 25 alin.

(1), normele privind activitatea Consiliului Științific, precum și orice alte dispoziții necesare funcționării Agenției.

(3) Până la aprobarea Regulamentului, Agenția își desfășoară activitatea în temeiul prevederilor prezentei legi și al dispozițiilor tranzitorii stabilite în Capitolul V.

Art. 30 – Măsuri de punere în aplicare

(1) Secretariatul General al Guvernului, Parlamentul României, Ministerul Finanțelor și celelalte autorități publice implicate duc la îndeplinire dispozițiile prezentei legi în termenii și condițiile stabilite în aceasta.

(2) Secretariatul General al Guvernului asigură, în limita bugetului aprobat potrivit legii, resursele financiare și logistice necesare funcționării Agenției.

(3) Comisiile parlamentare competente, prevăzute la art. 14, monitorizează implementarea prevederilor prezentei legi și pot solicita informări periodice privind stadiul reorganizării.

(4) Orice instituție publică deținătoare de arhive, documente sau materiale relevante pentru activitatea Agenției are obligația de a pune la dispoziția acesteia, la solicitare, copiile necesare desfășurării atribuțiilor legale, cu respectarea legislației privind informațiile clasificate și protecția datelor cu caracter personal.

Art. 31 – Intrarea în vigoare

Prezenta lege intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

PREȘEDINTELE CAMEREI
DEPUTAȚILOR

PREȘEDINTELE SENATULUI